

První skloňování podstatných jmen

К первому склонению относятся:

- существительные мужского рода без падежного окончания в Именительном падеже единственного числа (нулевое окончание): *завод, автомобиль, трамвай*
- существительное среднего рода на –о, –е, –ё: *слово, поле, собрание*

Таблица с образцами склонения отдельно

Odchyly v prvním typu skloňování

2. pád Sg.

Pro všechna substantiva tohoto typu základní koncovkou 2. pádu Sg. je –а/я, objevuje se však u některých slov mužského rodu také koncovka –у/ю. A to především:

- jména látková a hromadná: *чашка чаю, много народу*
- jména látková, když označují neurčité množství, částečnost: *налить чаю, мало сыру*
- abstraktní jména, když označují stupeň: *мало свету, столько страха, сколько шуму*
- jména, která jsou součástí frazeologizmu: *не до смеху, с глазу на глаз*
- podstatná jména, abstraktní a konkrétní, s předložkami *из, от, с, без, для*: *посинел от холоду, поднять с полу, уйти из дому*

Ovšem je nutno pamatovat, že tvary na –у/ю jsou převážně záležitostí hovorové řeči, spisovný jazyk (kromě ustálených spojení) se snaží jim vyhýbat. Všimáme si určitou tendence k unifikaci i v hovorové řeči!

Koncovka –у/ю se stále udržuje ve výrazech, které jsou frekventované v hovorové řeči (сахар, песок), dále většinou u látkových jmen –ок/-ек (*нарезать сырку, заварить чайку, потереть чесночку*), pomáhá v tom přízvuk na koncovce.

V jednotlivých konstrukcích variantní koncovky mají jiný lexikální význam, proto se takováto spojení odlišují koncovkou a přízvukem: *уйти из дому* (vyjít z domu) – *уйти из дома* (nechat rodinu).

6. pád Sg.

Základní koncovkou je **-e**, existuje však variantní koncovka **-y/ю**. Jsou většinou jména neživotná, jednoslabičná a pouze po předložkách НА a В: *на балу, в бою, в быту, в глазу, в плену, в шкафу, на полу, в саду, на мосту, на снегу*.

Poznámka: slova, u nichž je koncovka **-y/ю** spisovná, mohou mít rovněž koncovku **-e**, mění se však význam: *быть в лесу – играть в «Лесе» Островского, кусты в саду – декорации в «Вишневом саде»*.

7. pád Sg.

Výběr koncovky závisí na přízvuku. Pokud je přízvučná konečná slabika, koncovka je **-ем**. Koncovka **-ом** je po tvrdých souhláskách (nehledě na přízvuk!) a po (ш, щ, ч, ц, ж) přízvučná. Koncovka **-ем** je VŽDY nepřízvučná.

1.pád Pl.

základní je koncovka **-и/ы**. Koncovka **-и** u měkkých vzorů, u tvrdých po к,г,х f také po souhláskách ш,щ, ж.

Setkáváme se zde znovu s variantní koncovkou, je to **-а/я**:

- jednoslabičná slova: *лес, край, дом*
- víceslabičná slova, která mají přízvuk na začátku nebo uprostřed kmene: *адрес, паспорт*

Koncovka postupně vytlačuje základní koncovku, některá slova mají ji už jako spisovnou, některé výrazy zatím ne. Je to záležitost stylistická. Koncovka **-а/я** je hovorová, kdežto koncovka **-и/ы** je spisovná, podle norem spisovného jazyka.

Ovšem rozlišení může být i lexikální, obě dvě koncovky jsou spisovné, označují různé entity, mají různý význam: *цвета (barva) - цветы (květina), учителя (autorita) - учителя (učitel), листья (listy) - листья (listí)*.

Zvláštní skupina tvoří **názvy mlád'at**, mají jinou koncovku a mění se u nich kořen: *котенок – котята*. Mění se pravidelně!

Věnujte také pozornost názvům obyvatel na **-анин/янин**, dochází ke zkrácení kmene a koncovka 1.pádu je **-е**: *пражанин – пражане*.

2. pád Pl.

Valná většina slov mužského rodu má koncovku **–ов/ев/ёв**. Jsou to slova na obojetnou tvrdou souhlásku, slova na **–j** (většinou mají koncovku **–ев**) a také slova rodu středního, která končí na **–ико/ко**: *очков, колесиков*.

Koncovku **–ей** mají slova, která končí buď v Sg. nebo v Pl. na měkkou souhlásku nebo **ж, ш, щ, ц, ч**: *врачей, друзей, родителей*.

Nulová koncovka se objevuje

- slova středního rodu na tvrdou souhlásku, část slov středního rodu na *-це*:
яблок, сердец, блюдец
- názvy mláďat: *медвежат*
- názvy některých párových předmětů: *чулок, глаз, ботинок*
- názvy jednotek: *рентген, ампер*
- názvy obyvatel, která převážně končí na *–р, –н* anebo mají zakončení na *-анин*: *татар, грузин, англичан*

4. pád Pl.

Kategorie životnosti se projevuje tím, že všechna životná jména mají 4.p. jako 2.p. Neživotná se pak shodují s 1. pádem.

2. skloňování podstatných jmen

Ко второму склонению относятся:

- слова женского рода на –а/я: мама, вишня, студентка;
- существительные общего рода: коллега, умница;
- слова мужского рода на –а/я: дедушка, Петя, папа.

Таблицы с образцами склонения отдельно!

7. pád Sg.

Stejně jako u 1. skloňování velkou úlohu hraje přízvuk. Koncovka – *ей* je vždy nepřízvučná: *учИтельницаей*.

Pak důležité je zakončení. Pokud slovo končí na tvrdou souhlásku (nehledě na přízvuk) je koncovka *-ой*, v ostatních případech je *-ой/ей*: *душой, птицей, юношей*.

2. pád Pl.

2. skloňování pro tento pád disponuje dvěma koncovkami: nulovou a koncovkou –*ей*.

U některých jmen se setkáváme s vkládným –*о* (po tvrdých souhláskách) nebo –*е* (po měkkých a šeplových, měkkých Л a Н): *сказок, ручек, сосен, капель*.

Na rozdíl od češtiny se v ruštině ponechává u některých slov na konci skupina souhlásek: *игр, норм*.

Podstatná jména rodu ženského typu *статья (скамья, семья, свинья)* mají ve všech pádech kromě 2. pádu množného čísla před koncovkou měkký znak.

Podstatná jména na *-ня* s předcházející souhláskou nemají měkký znak v koncovce 2. pádu množného čísla: *баиня – башен, вишня – вишен*. **НО!** *деревня – деревень, кухня – кухонь*.